

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 18. veebruar 2021
(OR. en)

6308/21

WTO 31
SERVICES 3
FDI 2
COMER 16
DEVGEN 27
RELEX 115
COMPET 114
AGRI 69
ENV 85
DIGIT 24

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	18. veebruar 2021
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2021) 66 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE Kaubanduspoliitika läbivaatamine – avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2021) 66 final.

Lisatud: COM(2021) 66 final

Brüssel, 18.2.2021
COM(2021) 66 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Kaubanduspoliitika läbivaatamine – avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika

Kaubanduspoliitika läbivaatamine – avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika

1. EUROOPA KAUBANDUSPOLIITIKA AJAL, MIL TOIMUB MAJANDUSE ÜMBERKIJUNDAMINE JA VALITSEB GEOPOLIITILINE EBASTABIILSUS: ETTEVALMISTUSED 2030. AASTA MAAILMAKS

Kaubandus on ELi üks võimsamaid vahendeid. See on Euroopa majandusliku heaolu ja konkurentsivõime keskmes, toetades elujulist siseturgu ning jõulist välisgegevust. Tänu meie kaubandusrežiimi avatusele on EL maailma suurim põllumajandus- ja tööstustoodete ning teenustega kaupleja ning on esikohal nii sissetulevate kui ka väljaminevate rahvusvaheliste investeringute poolest. Tänu ühisele kaubanduspoliitikale kõneleb EL ülemaailmsel areenil ühel häälel. See on ainulaadne hoob.

Uute sise- ja välisprobleemide ning eelkõige Euroopa rohelises kokkuleppes ja Euroopa digitaalses strateegias määratletud uue ja kestlikuma majanduskasvu mudeli tõttu vajab EL uut kaubanduspoliitika strateegiat – sellist, mis toetaks liidu sise- ja välispoliitika eesmärkide saavutamist ning edendaks suuremat kestlikkust kooskõlas liidu võetud kohustusega rakendada täielikult ÜRO kestliku arengu eesmäärke. Kaubanduspoliitika peab täitma kõiki oma ülesandeid, et aidata taastuda COVID-19 pandeemiast, kujundada majandus keskkonnahoidlikult ja digitaalselt ümber ning ehitada üles maailmas vastupanuvõimelisem Euroopa.

Õigete poliitiliste valikute tegemine 2030. aasta kaubanduspoliitika kujundamisel tähendab, et

Aastatel 2017–2019 kehtestatud piirangud mõjutasid juba suuremat kaubanduse koguväärtust kui ajavahemikul 2009–2016 ning IMF peab kaubanduspingeid endiselt suureks ohuks maailmamajandusele ajal, mil ollakse eriti nõrk.

IMFi strateegia, poliitika ja järelevalve osakond (2020), „Developments in Global Trade Policy: Broadening Conflict May Hinder Recovery“, 1. oktoober 2020

arvesse tuleb võtta hiljutisi poliitilisi, majanduslikke, tehnoloogilisi, keskkonnavalaseid ja sotsiaalseid muutusi ning neist tulenevaid ülemaailmseid suundumusi¹.

Poliitiliste ja geomajanduslike pingete tõttu kasvab **ülemaailmne ebakindlus**. Rahvusvahelise koostöö ja mitmepoolse valitsemistava asemel **suureneb ühepoolsus**, mis omakorda häirib või eirab mitmepoolseid institutsioone. Need suundumused on tingitud mitmest arengust.

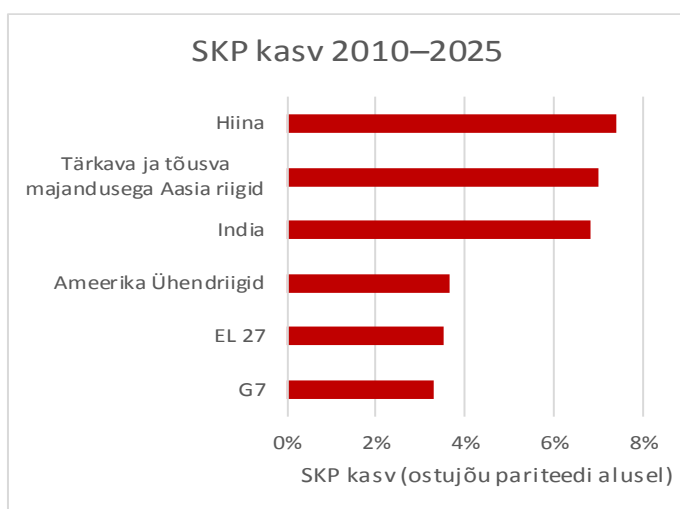
Esiteks on **globaliseerumine, tehnoloogia areng** ja ülemaailmsete väärtusahelate ülesehitamine avaldanud majandusele ja ühiskonnale dihhotoomset mõju. Ühest

küljest on need märkimisväärselt suurendanud tõhusust, soodustades paljudes maailma piirkondades kaubandusest lähtuvat kestlikku majanduskasvu. See on aidanud miljonitel inimestel vaesusest välja tulla. Teisest küljest on neil arengusuundumustel olnud mõnikord tugev häiriv mõju, mis on toonud kaasa ebavõrdsuse suurenemise ning jätnud mõned üksikisikud ja kogukonnad kõrvale. Ajutised kohanemiskulud on vahel muutunud püsivaks elatustaseme, töövõimaluste või palkade ja muude töötingimuste kaotuseks. Paljudel juhtudel arvatakse, et valitsused ei ole piisavalt reageerinud **majanduslikele kohandustele** ega

¹ Komisjoni 2020. aasta aruandes tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta analüüsitakse COVID-19 pandeemia mõju mõne olulise megatrendi dünaamikale, COM(2020) 493 final. Komisjoni 2021. aasta aruandes tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta keskendutakse avatud strateegilisele autonoomiale.

leevendanud nende negatiivset mõju². See on toonud kaasa üleskutsed pöörata globaliseerumine tagasi ning esile on tõusnud sissepoole suunatud ja isolatsioonistlikud reaktsioonid.

Teiseks on kiirelt **tõusnud Hiina**, mis näitab oma ülemaailmseid ambitsioone ja järgib selget riigikapitalistlikku mudelit, ning see on põhjalikult muutnud ülemaailmset majanduslikku ja poliitilist korda. See tekitab väljakujunenud maailmamajanduse juhtimise süsteemile üha suuremaid probleeme ning mõjutab võrdseid võimalusi Euroopa ettevõtetele, kes konkureerivad üleilmselt ja kodus³.

Allikas: Rahvusvaheline Valuutafond, maailmamajanduse väljavaated.

Kolmandaks on **kliimamuutuste** kiirenemine koos bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja keskkonnaseisundi halvenemisega ning nende laastava mõju käegakatsutavad näited viinud selleni, et rohepöoret peetakse meie aja määravaks eesmärgiks.

Euroopa roheline kokkulepe on ELi uus majanduskasvu strateegia, mis hõlbustab meie majanduspoliitika ümberkujundamist, et see vastaks paremini 21. sajandi proovikividele. Selle üldeesmärk on minna 2050. aastaks üle kliimanetraalsele ja keskkonnasäästlikule, ressursitõhusale ning vastupanuvõimelisele majandusele, et vähendada kasvuhooonegaaside heidet

2030. aastaks 55 % ning kaitsta, säilitada ja suurendada ELi looduskapitali. Seega on see meie konkurentsivõime liikumapanev jõud ja toob kaasa **meie majanduse progressiivse, kuid põhjaliku ümberkujundamise**, mis omakorda mõjutab tugevalt kaubandusstruktuuri.

Rohepööre peab käima käsikäes sotsiaalse võrdsusega. Paljudes maailma piirkondades püsib ülemaailmsetes tarneahelates **suur inimväärse töö puudujääk**⁴ alates ühinemisvabaduse rasketest rikkumistest kuni halbade töötingimusteni⁵. Töötajate ilmajätmine nende põhiõigustest tekitab surve vähendada sotsiaalseid tingimusi kogu maailmas ning suurendab inimeste rahulolematust üleilmastumise ja avatud kaubandusega.

Neljandaks on **digiüleminek** veel üks oluline kestliku arengu võimaldaja, kuid ühtlasi konkurentsi ja ebapiisava mitmepoolse valitsemise koht. Euroopa digikümnendi (*digital*

² ELi tasandil on Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi eesmärk aidata katta kohandamiskulusid; vrd Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1309/2013, mis käsitleb Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (2014–2020) ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1927/2006. Vastuvõtmisel on uus määrus, mis võimaldab fondil jätkata töö kaotanud töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate toetamist.

³ See probleem on eriti märgatav energiamahukate tööstusharude ja eelkõige terasesektori puhul, kus on vaja ülemaailmseid lahendusi, et tegeleda maailmaturul esineva tohutu tasakaalustamatusega, mis mõjutab negatiivselt Euroopa ettevõtjaid ja kahjustab selle ökosüsteemi edukat rohepöoret.

⁴ Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) andmetel kasutab sunniviisilist tööd hinnanguliselt 25 miljonit inimest, 152 miljonit on lapstööjõu ohvrid ja 2,78 miljonit töötajat kogu maailmas sureb igal aastal tööga seotud õnnetuste või haiguste tagajärjel; allikad: „Global estimates of modern slavery: forced labour and forced marriage“, ILO (2017); „Global Estimates of Child Labour“, ILO (2017) ja ILO veebisait.

⁵ Komisjoni talituste töödokument „Edendada inimväärset tööd kogu maailmas“, SWD(2020) 235 final.

decade) alguses on Euroopa digiülemineku toetamine prioriteet nii sise- kui ka välispoliitikas, sealhulgas kaubanduspoliitikas ja -vahendites. Samal ajal **areneb kaubanduse olemus edasi**. See lähtub rohkem innovatsioonist, mida toetab intellektuaalomandi kaitse, ja teenustekaubandusel on võrreldes kaupadega üha suurem roll⁶. Teenused mitte ainult ei anna otsust panust väärtusahelasse (finantsteenused, telekommunikatsioon, IT, transport ja logistika), vaid – mis on sageli veelgi olulisem – aitavad sellele kaasa, olles inkorporeeritud toodete valmistamisse. Majanduse teenusekomponendi suurenemine ja digitehnoloogia esilekerkimine on loonud hästi tasustatud ja kvaliteetseid töökohti ning on soodustanud majanduskasvu.

COVID-19 pandeemia on neid muutusi kiirendanud ja toonud need tähelepanu keskmesse, tekitades ühtlasi ise probleeme. See on esile toonud asjaolu, et majandused, mis põhinevad stabiilsetel ja prognoositavatel rahvusvahelistel reeglitel ning vastupanuvõimelistel transpordikanalitel, on olemuselt omavahel seotud. See on paljastanud ülemaailmse koostöö ja usalduse katkemise ohu. Samuti on see tõstatanud küsimusi õige poliitikameetmete kombinatsiooni kohta, mis puudutab kodumaiste ja väliste tarneallikate mitmekesistamist ning strateegiliste tootmisvõimsuste ja reservide loomist. See on näidanud ka tervishoiutoodete tootmise laiendamise tähtsust kriisiolukorras ja vajadust koostöö järele, et tagada haavatavamatele elanikkonnarühmadele võrdne juurdepääs. Lisaks on see märkimisväärselt suurendanud valitsuse toetust ja osalemist majanduses, et päästa elujõulisi ettevõtteid ja kaitsta töökohti, kuid ei pruugi olla pikas perspektiivis kestlik ning võib tekitada pingeid.

Lõpuks tuleb arvesse võtta kogu maailma majandusprognoosi. EL jääb globaalseks majanduslikuks jõuks ja kestliku majanduskasvu eestvedajaks. OECD viimased pikaajalised prognoosid näitavad, et euroala reaalne SKP kasvab järgmise kümne aasta jooksul 1,4 % aastas (aasta kasvumäär aritmeetiline keskmine)⁷. Sellest hoolimata varjutavad neid kasvuväljavaateid arengusuunad teistes piirkondades ja Euroopa suhteline positsioon rahvusvahelises majanduses muutub. Juba 2024. aastal peaks 85 % maailma SKP kasvust tulema väljastpoolt ELi. Hiina jätkuv tõus mõjutab järgmise kümne aasta jooksul oluliselt maailmajanduse arengut – OECD prognoosi kohaselt kasvab Hiina SKP 4,7 % aastas.

ELi kaubanduspoliitikas tuleb neid ülemaailmseid suundumusi ja probleeme arvesse võtta, et kajastada poliitilist eesmärki „Euroopa positsiooni tugevdamine maailmas“⁸. Samuti peaks see vastama sidusrühmade ootustele, mida on väljendatud aruteludes liikmesriikidega, Euroopa Parlamendi vastuvõetud resolutsioonis⁹ ja avaliku konsultatsiooni käigus väljendatud seisukohtades¹⁰.

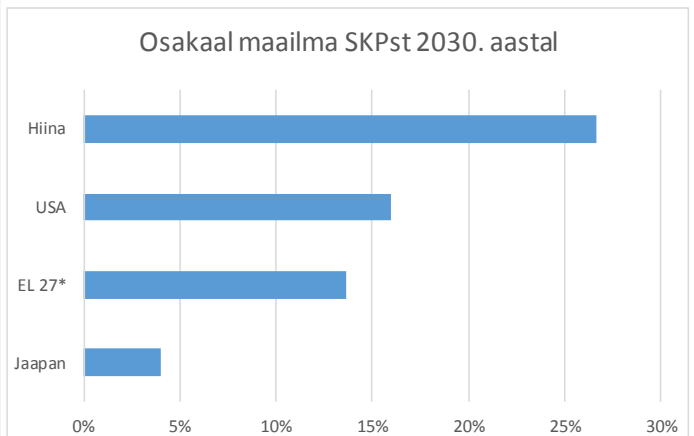
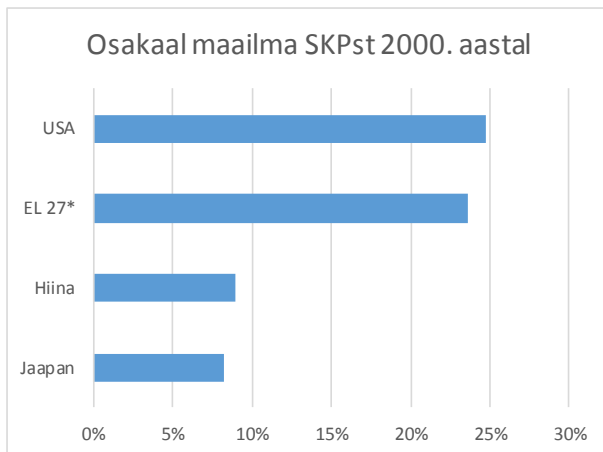
⁶ 2016. aastal, võttes arvesse nii kaupu kui ka teenuseid, tekitasid intellektuaalomandimahukad tööstusharud 80 % ELi impordist ja 82 % ELi ekspordist. „IPR-intensive Industries and Economic Performance in the European Union, Industry-Level Analysis Report“, Euroopa Patendiameti (EPO) ja Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti (EUIPO) ühisuuring, 3. väljaanne, september 2019.

⁷ OECD (2020), Reaalse SKP pikaajaline prognoos (indikaator).

⁸ Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile (2019–2024).

⁹ Euroopa Parlamendi resolutsioon ELi kaubanduspoliitika läbivaatamise kohta (2020/2761(RSP)).

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=dlvr.it&utm_

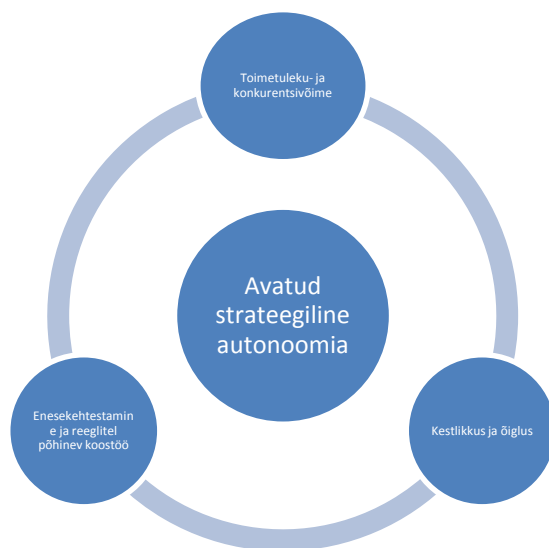

Allikas: OECD reaalse SKP pikaajalised prognoosid.

2. KAUBANDUSPOLIITIKA, MIS TOETAB ELI AVATUD STRATEEGILIST AUTONOOMIAT

2.1. Avatud strateegiline autonoomia

Tugevam ja vastupanuvõimelisem EL eeldab mitmes poliitikavaldkonnas ühist **sise- ja välistegevust**, ühtlustades ja kasutades kõiki kaubandusvahendeid ELi huvide ja poliitikaeesmärkide toetamiseks. See nõuab, et võimendaksime partneritega koostöö tegemisel oma tugevaid külgi. „Avatud strateegiline autonoomia“ vastab sellele vajadusele. „Avatud strateegiline autonoomia“¹¹ rõhutab ELi võimet teha ise oma valikuid ning kujundada ümbritsevat maailma juhtimise ja kaasatuse kaudu, kajastades oma strateegilisi huve ja väärtusi. See kajastab ELi põhimõttelist veendumust, et tänapäeva probleemidega tegelemine nõuab pigem rohkem kui vähem ülemaailmset koostööd. Lisaks tähendab see, et EL saab endiselt kasu rahvusvahelistest võimalustest, kaitstes ühtlasi jõuliselt oma huve, kaitstes ELi majandust ebaausate kaubandustavade eest ja tagades võrdsed võimalused. Lõpuks tähendab see, et toetatakse sisepoliitikat, mille eesmärk on tugevdada ELi majandust ja aidata sel saada ülemaailmseks liidriks reformitud reeglitepõhise ülemaailmse kaubanduse valitsemistava süsteemi poole püüdlisel.

Avatud strateegiline autonoomia on poliitiline valik, aga ka otsustajate mõtteviis. See tugineb **avatus** vajalikkusele, tuletades meelde ELi pühendumust avatud ja õiglasele kaubandusele koos hästi toimivate, mitmekesiste ja kestlike ülemaailmsete väärtusahelatega. See hõlmab järgmist:

¹¹ „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456 final.

- **vastupanu- ja konkurentsivõime** ELi majanduse tugevdamiseks;
- **kestlikkus ja õiglus**, mis kajastavad vajadust vastutustundlike ja õiglaste ELi meetmete järele;
- **enesekehtestamine ja reeglitel põhinev koostöö**, et näidata ELi rahvusvahelise koostöö ja dialoogi eelistamist, aga ka valmisolekut võidelda ebaausate tavade vastu ning kasutada vajaduse korral oma huvide kaitsmiseks autonoomseid vahendeid.

2.2. Avatus ja kaasamine kui strateegiline valik

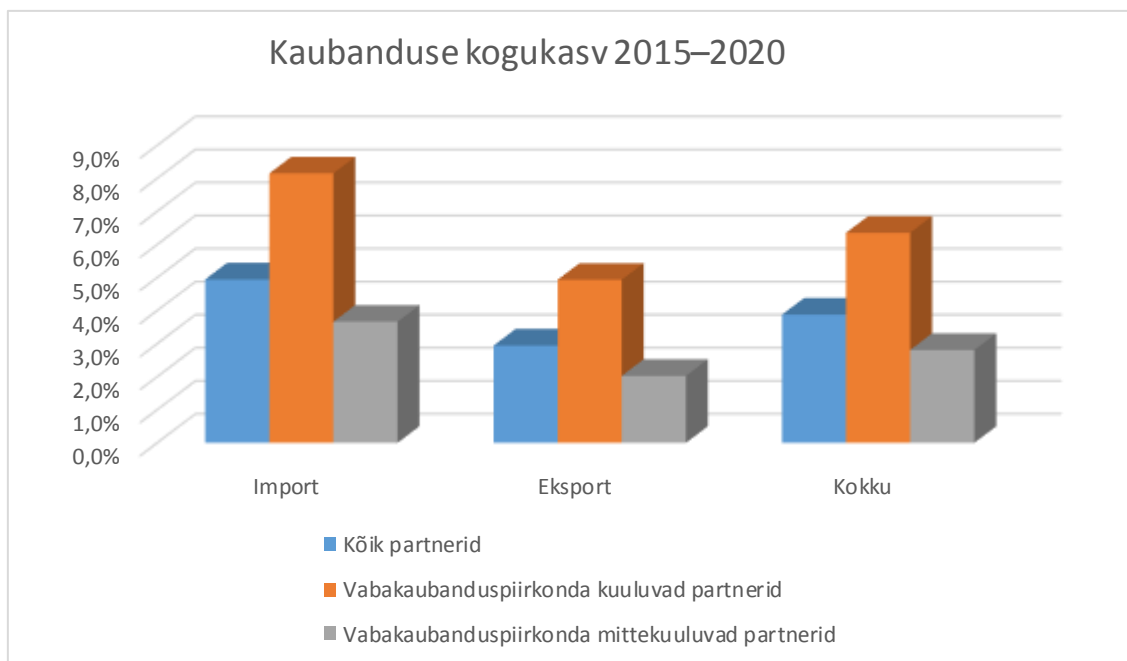
2019. aastal eksportis EL üle 3,1 triljoni euro väärtuses kaupu ja teenuseid ning importis 2,8 triljoni euro väärtuses kaupu ja teenuseid. Üheskoos tähendab see, et EL on maailma suurim kaubandusvaldkonnas tegutseja.

EL rajaneb avatusel nii liidu sees kui ka sellest väljaspool. Ta on maailma suurim kaupade ja teenuste eksportija ja importija. Tugevate majanduste hulgas on EL just see, kus kaubandus moodustab majanduse suurima osa. ELi eksport toetab ELis 35 miljonit töökohta, mille arv on suurenenud võrreldes 20 miljoniga 2000. aastal¹². Samavõrd sõltub ELi majandus impordist, pakkudes juurdepääsu kriitilise tähtsusega toorainetele ja muudele sisenditele. 60 % ELi impordist kasutatakse tegelikult ELi kaupade tootmiseks ning ELi suurenenud avatus impordile alates 1995. aastast on kasvatanud liidu tulu ligikaudu 550 miljardi euro võrra. EL on ka peamine väikse

sissetulekuga riikide – eelkõige Aafrika – ja ELi naaberriikide ekspordi sihtkoht, aidates seega edendada arengut ja majanduskasvu kogu maailmas. Nii nagu ka viimase majandus- ja finantskriisi järel, on kaubandus otsustava tähtsusega, sest aitab keskkonnahoidlikult taastada ELi majandust järsust majanduslangusest, mille on põhjustanud COVID-19.

¹² Kaubanduse peadirektoraadi sisearvutused, mis põhinevad järgmisel väljaandel: Arto, I., Rueda-Cantuche, J. M., Cazcarro, I., Amores, A. F., Dietzenbacher, E., Kutlina-Dimitrova, Z., Román, M. V., „EU exports to the World: Effects on Employment“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg 2018, ISBN 978-92-79-93283-0, doi:10.2760/700435, JRC113071.

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/november/tradoc_157516.pdf

Allikas: Eurostat Comext.

Et EL tugevdaks oma eri majandussektorite vastupanuvõimet ning toetaks selle konkurentsivõimet, peame tagama avatud ja moonutamata juurdepääsu rahvusvahelistele turgudele, sealhulgas uued turulepääsu võimalused ja avatud kaubavood, et sellest saaksid kasu nii meie tööstus, töötajad kui ka kodanikud. ELi tööstuse ökosüsteemid, mis hõlmavad kõiki väärtusahelas osalejaid alates tootjatest kuni teenuseosutajateni, alates põllumajandustootjatest ja ülemaailmsetest hargmaistest ettevõtjatest kuni VKEde ja idufirmadeni, mängivad ELi majanduse rahvusvahelistumisel kesksel rollil.

EL on ka **maailma suurim kaubandusabi andja**¹³. COVID-19 pandeemia on suurendanud vajadust rakendada täielikult ELi 2017. aasta ühist kaubandusabi strateegiat. ELil on lausa strateegiline huvi toetada haavatavate arengumaade – kellest paljud asuvad Euroopa geograafilises läheduses – suuremat integreerumist maailmamajandusse.

EL on suurim kaubanduspartner 74 riigile üle kogu maailma. EL on Aasia, Aafrika, USA, Lääne-Balkani riikide ja ELi naaberriikide peamine kaubanduspartner.

EL peab täielikult ära kasutama **tugevust, mis tuleneb tema avatusest ja ühtse turu atraktiivsusest**. ELi avatus ja kaasatus rahvusvahelisel areenil muudab ta usaldusväärseks toetajaks rahvusvahelisele koostööle, mitmepoolsusele ning reeglitel põhinevale korrale, mis omakorda on ELi huvide seisukohast kriitilise tähtsusega. EL teeb partneritega koostööd, et tagada universaalsete põhiväärtuste järgimine, eelkõige inimõiguste edendamine ja kaitse. See hõlmab tööõiguse põhireegleid ja

¹³ Kaubandusabi eesmärk on toetada arenguriike kaubanduse kasutamisel vaesuse vähendamise hoovana. Kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 on kestliku arengu alaeesmärk 8.a seotud kaubandusabi suurendamisega, eelkõige vähim arenenud riikidele. Kestliku arengu eesmärk 17 hõlmab muu hulgas jõupingutusi arengumaade, eelkõige vähim arenenud riikide ekspordi suurendamiseks.

sotsiaalkaitset kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, soolist võrdõiguslikkust¹⁴ ning võitlust kliimamuutuste ja bioloogilise mitmekesisuse vähenemise vastu.

Kliimamuutuste ja muude keskkonnaprobleemidega saab tegeleda üksnes avatuse, ülemaailmse kaasatuse ning koostöö kaudu. EL ei võida kliimamuutuste vastast võitlust, kui ta tegutseb üksi. Edu saavutamiseks on oluline edendada meie partnerite seas arusaamist, et rohepöörde ei ole vajalik mitte ainult keskpikas perspektiivis, vaid tähendab juba praegu arukat majanduspoliitikat. EL peab suurendama oma avatust ja kaasama oma partnereid, eelkõige suurimaid heitetekitajaid ja saastajaid, et nad annaksid oma õiglase panuse kliimamuutuste leevendamisse. Ka bioloogilise mitmekesisuse säilitamine on ülemaailmne probleem, mis nõuab ülemaailmseid jõupingutusi.

Avatus ja kaasatus on strateegiline valik, mis teenib ka hästi mõistetavat Euroopa Liidu enda huvi. Avatus toob kaasa heaolu, konkurentsivõime ja dünaamilisuse. Ühtlasi tuleb avatud majandus ühendada otsustavate meetmetega, et leevendada kliimamuutusi ja nendega kohaneda ning kaitsta keskkonda, ning tugeva sotsiaal- ja tööhõivepoliitikaga, mis vastab ELi kodanike ootustele. Ainult see võimaldab meil avatusest saadavat kasu õiglaselt levitada ja hõlbustab kohanemist maailmamajanduse muutustega, et kedagi ei jäetaks kõrvale.

2.3. Väärtusahelate vastupanuvõime ja kestlikkuse suurendamine

ELi majanduse ja selle tarneahelate vastupanuvõime ja kestlikkuse tugevdamine on Euroopa Liidu avatud strateegilise autonoomia saavutamise üks tugisambaid¹⁵. COVID-19 pandeemia on pannud proovile majanduse vastupanuvõime kogu maailmas. Esimene kriisi õppetund on see, et enamik tarneahelaid on näidanud üles märkimisväärset vastupanuvõimet.

- *Seistes silmitsi nõudluse enneolematu kasvuga, nagu näomaskide puhul, oli alternatiivsete tarneallikate valiku laiendamisel keskse tähtsusega kaubanduse avatus.*
- *Läbipaistvus on samuti väga oluline, sest see aitab tõhusalt kaasa toiduainete tarneahelate vastupanuvõimele, kus põllumajandusturu infosüsteem (Agriculture Market Information System, AMIS) võis olla kasulik, et leevendada kartusi toiduainetega kindlustatuse pärast. Põllumajandussektoris on kriisiks valmisolek eriti tähtis.*
- *Ei tohiks alahinnata ohtu, et kaubandust piiravad meetmed lõikavad arenguriigid ülemaailmsetest väärtusahelatest ära.*

Kui tingimused on õiged, on ettevõtjatel võimalik suurendada ülemaailmset tootmist ja turustamist, eriti kui nad saavad tugineda avatud tarneahelatele, mida toetavad stabiilsed, prognoositavad ja läbipaistvad kaubanduseeskirjad¹⁶. Valitsustel on eriline vastutus sellise keskkonna loomise eest, kuid samuti selliste varude õiglase ja erapooletu jaotamise eest, mille järele on nõudlus suurem kui olemasolev pakkumine. Usaldus riikide vahel, aga ka valitsuste ja erasektori vahel on selles suhtes äärmiselt oluline. EL on seetõttu tugevalt toetanud ülemaailmseid jõupingutusi G20s, WTOs ja kahepoolseid suhteid, et jälgida kriitilise tähtsusega tarneahelaid, hoida need avatuna ja häireteta ning tagada õiglane ja võrdne

¹⁴ Vt soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025 ja ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava.

¹⁵ Komisjon võttis vastu oma esimese aruande tulevikusuundade strateegilise analüüsi kohta, milles rõhutatakse vastupanuvõimet kui uut suunanäitajat kõigi ELi poliitikavaldkondade jaoks komisjoni üleminekupõhise tegevuskava raames ja traagilise koroonaviiruse pandeemia tagajärjel.

¹⁶ OECD analüütiline töö on kinnitanud, et ülemaailmsed väärtusahelad mitte ainult ei maksimeeri majanduslikku tasuvust, vaid et vastupanuvõimelised tarneahelad on kriisi ajal hädavajalikud, leevendamaks šokke, pakkumaks kohanemisvõimalusi ja kiirendamaks majanduse taastumist. Vrd „Shocks, risks and global value chains: insights from the OECD METRO model“, juuni 2020.

juurdepääs kriitilistele kaupadele. See on olnud eriti oluline COVID-19 vaktsiinide kasutuselevõtu kontekstis, kus tootmine piiratud arvus riikides peab katma kogu maailma nõudlust. EL kavatseb tugevdada koostööd teiste riikide ja erasektoriga, et laiendada tootmist ning toetada võrdset juurdepääsu vaktsiinidele. Sellega tagatakse, et mis tahes lühiajalised meetmed, mille eesmärk on vaktsiinide kättesaadavus, ei häiri haavatavate riikide varustamist ning et neid rakendatakse sihipäraselt, õiglaselt ja läbipaistvalt. Vastupanuvõimelisel ja säästval transpordil on oluline roll rahvusvahelise kaubanduse hõlbustamisel ja ELi tarneahelate säilitamisel. ELi ühenduvuse arendamine võib suurendada ELi kaubanduse vastupanuvõimet ja säilitada ELi üleilmse ühenduvuse keskusena, nagu on tunnustatud säästva ja aruka liikuvuse strateegias.

Võttes arvesse COVID-19 kriisi ulatust ning selle mõju kõigile majandus- ja ühiskonnaelu aspektidele, sealhulgas tootmisele ja liikuvusele, olid häired teatavates sektorites ja toodetes vältimatud. Teatavate terviseiga seotud elutähtsate toodete nõudluse hüppeline kasv koos liikumispiirangutest või piiravatest meetmetest tingitud tarnepuudujäägiga on toonud tervishoiusektoris esile mõned haavatavused. Tulevikku silmas pidades tuleb neid hoolikalt analüüsida ja tõhusalt käsitleda. Lahendused võivad ulatuda kriisivalmidusest ning tootmis- ja tarneahelate mitmekesistamisest kuni strateegiliste varude loomise tagamise ning tootmise ja investeringute edendamiseni, sealhulgas naaberriikides ja Aafrikas.

Erasektoril on keskne roll riskide hindamisel ja täppisajastatud tootmise reguleerimisel asjakohaste kaitsemeetmetega. See on peamine tegur, mis tagab vastupanuvõime tarnehäirete või nõudlusšokkide korral, eriti juhul, kui ettevõtjad sõltuvad ühestainsast tarnijast.

Poliitikakujundajad peavad samuti süvendama oma arusaamist haavatavusest, jagama teavet ja edendama koostööd. Komisjoni töö **strateegiliste sõltuvuste kindlaksmääramisel**, eelkõige tundlikemates tööstusökosüsteemides, nagu tervishoid, annab kindla aluse vajalike poliitikameetmete kindlaksmääramiseks ja tööstuse kaasamiseks. See töö toetab muu hulgas uue ravimistrateegia¹⁷ juurutamist ja ajakohastatud tööstuspoliitika strateegia väljatöötamist.

Kaubanduspoliitika võib aidata suurendada vastupanuvõimet, pakkudes **stabiilset ja reeglitel põhinevat kaubandusraamistikku, avades uusi turge tarneallikate mitmekesistamiseks ning arendades koostööraamistikke, et tagada õiglane ja võrdne juurdepääs elutähtsatele varudele**. Sellega seoses jätkab EL koos partneritega kaubandus- ja tervishoiualgatust WTOs.

Tarneahelate vastupanuvõime suurendamine käib samuti käsikäes ELi eesmärgiga muuta tarneahelad kestlikumaks, eelkõige edendades kestlikkuse standardeid ülemaailmsetes väärtusahelates. Kestlikumad tarneahelad on üldiselt osutunud ka vastupidavamaks¹⁸. Kaubanduspoliitika võib aidata kaasa ka selle eesmärgi saavutamisele, edendades vastutustundlikku ärikäitumist ning suuremat läbipaistvust ja jälgitavust tarneahelates. Sellega seoses on olulised verstepostid tulevased õigusaktid, milles käsitletakse äriühingute kestlikku üldjuhtimist ja metsade raadamist.

2.4. ELi geopoliitilisi huve toetav kaubanduspoliitika

Mitmeoolsuse ja reeglitel põhineva rahvusvahelise korra¹⁹ toetamisel on oluline tihe koostöö partneritega. Olemasolevat rahvusvahelist majanduse juhtimise raamistikku õõnestatakse. Kui see jätkub, mõjutab see majandussuhteid ja kaubandust ning samuti

¹⁷ Euroopa ravimistrateegia, COM(2020) 761 final.

¹⁸ Vt sellega seoses OECD dokument COVID-19 ja vastutustundliku ärikäitumise kohta.

<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-responsible-business-conduct-02150b06/>

¹⁹ Vrd ka ühisteatis: ELi suurem panus reeglitepõhisesse mitmeoolsesse maailmakorda.

Julgeolekut ja stabiilsust, mida me peame normaalseks. Nendel põhjustel on tõhusa reeglitel põhineva mitmepoolsuse toetamine ELi peamine geopoliitiline huvi. Seepärast tuleb WTO reformi vaadelda laiemas kontekstis seoses ELi prioriteetidega tagada, et toimivad ülemaailmsed institutsioonid toetaksid maailmamajanduse taastumist, inimväärseid töökohti, kestlikku arengut ja rohepööret. EL peaks tõhustama tööd, et arendada liitlassuhteid tõhusate mitmepoolsete institutsioonide toetamiseks. Sellega seoses tihendatakse dialoogi USA, Ottawa grupi, Aafrika riikide, India ja Hiinaga.

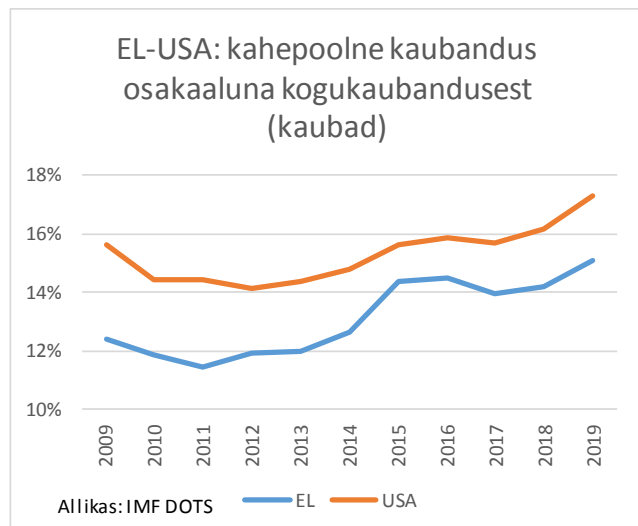
EL peab **tegutsema uues mitmepooluselises ülemaailmses korras, mida iseloomustavad kasvavad pinged peamiste osalejate vahel.** EL peaks edendama lähenemisviise pingete vähendamiseks ja otsima lahendusi, mis rajanevad reeglitel põhineval ajakohastatud raamistikul. Ühtlasi peab EL varustama end vahenditega, et tegutseda vajaduse korral vaenulikus rahvusvahelises keskkonnas.

Atlandi-ülene suhe on suurim ja majanduslikult kõige olulisem partnerlus maailmas. Selle juured on sügaval ühistes huvides ja väärtustes²⁰. Uus USA

administratsioon annab võimaluse teha koostööd WTO reformimiseks, sealhulgas tugevdades selle suutlikkust võidelda konkurentsimoonutuste vastu ja aidata kaasa kestlikule arengule. Samuti pakub see uusi väljavaateid tihedaks koostööks meie majanduste rohe- ja digipöördel. Seetõttu peab EL esmatähtsaks partnerluse tugevdamist USAga.

ELi kaubandus- ja investeerimissuhted Hiinaga on olulised ning keerulised²¹. ELi poliitika põhineb aktiivsel osalemisel nii kahe- kui ka mitmepoolsel tasandil ning ELi oluliste huvide ja väärtuste kaitsmiseks vajalike autonoomsete vahendite samaaegsel väljatöötamisel ja rakendamisel – täielikus kooskõlas ELi rahvusvaheliste kohustustega. Prioriteet on õiglasemate ja reeglitel põhinevate majandussuhete loomine Hiinaga. ELi jõupingutustes kahepoolsete kaubandussuhete taastasakaalustamisel on kesksel kohal selle tagamine, et Hiina võtaks endale suuremad kohustused rahvusvahelises kaubanduses ning samal ajal tegeleks oma riigikapitalistliku majandussüsteemi põhjustatud negatiivse ülekanduva mõjuga. Nende jõupingutuste üks osa on ELi ja Hiina ulatusliku investeerimislepingu üle peetavate läbirääkimiste hiljutine poliitiline lõpuleviimine. Lepingu ratifitseerimiseks tehtav töö nõuab selget pühendumist lepingu tulemuslikule rakendamisele, turulepääsule, võrdsete võimalustega seotud kohustustele ja kestlikule arengule.

Laiemas strateegilises perspektiivis on oluline, et EL tugevdaks suhteid **Euroopas ja selle ümbruses asuvate riikidega** ning süvendaks koostööd **Aafrika mandri ja Aafrika riikidega**. Kahe maailmajao vahel on hulk kultuurilisi, majanduslikke ja poliitilisi sidemeid. Stabiilsus ja heaolu Aafrikas on ELi stabiilsuse ja heaolu jaoks otsustava tähtsusega ning seda

²⁰ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule ja nõukogule „ELi ja USA uus ülemaailmsete muutuste kava“, JOIN(2020) 22 final.

²¹ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule ja nõukogule „ELi ja Hiina strateegiline väljavaade“, JOIN(2019) 5 final.

tuleb toetada kahe maailmajao tihedama majandusintegratsiooniga, mis edendab rohe- ja digipööret koos Aafrikaga.

Et aidata täita oma geopoliitilisi eesmärke kogu maailmas, peab EL mitmekesistama oma suhteid ja looma liitlissuhteid sarnaselt meelestatud partneritega, **sealhulgas oma laiaulatusliku kaubanduslepingute võrgustiku kaudu**. See võrgustik on oluline iga praeguse ja tulevase lepingu puhul, millega luuakse meie suhted partneritega. ELi vabakaubanduslepingud on **meie väärtusi ja huve teeniva tõhustatud koostöö platvormid**. Need on aluseks koostööle oluliste turgude ja riikidega kogu maailmas, eelkõige Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas, Ladina-Ameerikas ning Kariibi mere piirkonnas.

3. KAUBANDUSPOLIITIKA KESKPIKK PERSPEKTIIV

3.1. Kaubanduspoliitika kolm põhieesmärki keskpikas perspektiivis

ELi kaubanduspoliitika peab keskenduma kolmele põhieesmärgile:

Esiteks toetada ELi majanduse taastumist ja põhjalikku ümberkujundamist kooskõlas selle rohe- ja digieesmärkidega.

Taastumispüüdluste kontekstis peaks ELi kaubanduspoliitika endiselt täitma oma põhiülesannet hõlbustada kaupade ja teenuste vahetamist viisil, mis loob võimalusi ja majanduslikku heaolu. Tähelepanu keskmes peavad olema kodanike, töötajate ja ettevõtjate hüved. Samal ajal peaks ELi kaubanduspoliitika aitama muuta ELi majandust kooskõlas rohe- ja digipöördega. See peaks ühemõtteliselt toetama rohelist kokkulepet selle kõigis mõõtmetes, sealhulgas eesmärki saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Ühtlasi sõltub ELi pikaajaline konkurentsivõime, heaolu ja ülemaailmne positsioon tema võimest digiüleminekut omaks võtta ja rakendada. Seetõttu peaks rohe- ja digipööre olema mitme- ja kahepoolse kaubanduspoliitika peamine prioriteet. Et EL saaks säilitada ja suurendada oma mõju selleks vajalike reeglite kujundamisel, peab ta välja töötama strateegilisema lähenemisviisi rahvusvahelisele õigusloomealasele koostööle. See nõuab kaubanduspoliitika ja ELi sisepoliitika tihedamat lõimimist.

Teine eesmärk on kujundada ülemaailmsed reeglid, et muuta globaliseerumine kestlikumaks ja õiglasemaks.

Ülemaailmseid kaubandusreegleid on vaja kiiresti ajakohastada, et võtta arvesse praegust majanduskeskkonda ja ülemaailmse kogukonna ees seisvaid probleeme. Üleilmastumise kestlikumaks ja õiglasemaks muutmine peaks olema kaubanduspoliitika peamine liikumapanev jõud, mis vastab eurooplaste ja teiste maailma inimeste ootustele. ELi kaubanduspoliitikas tuleks kasutada kõiki enda käsutuses olevaid vahendeid, et toetada sotsiaalset õiglust ja keskkonnasäästlikkust.

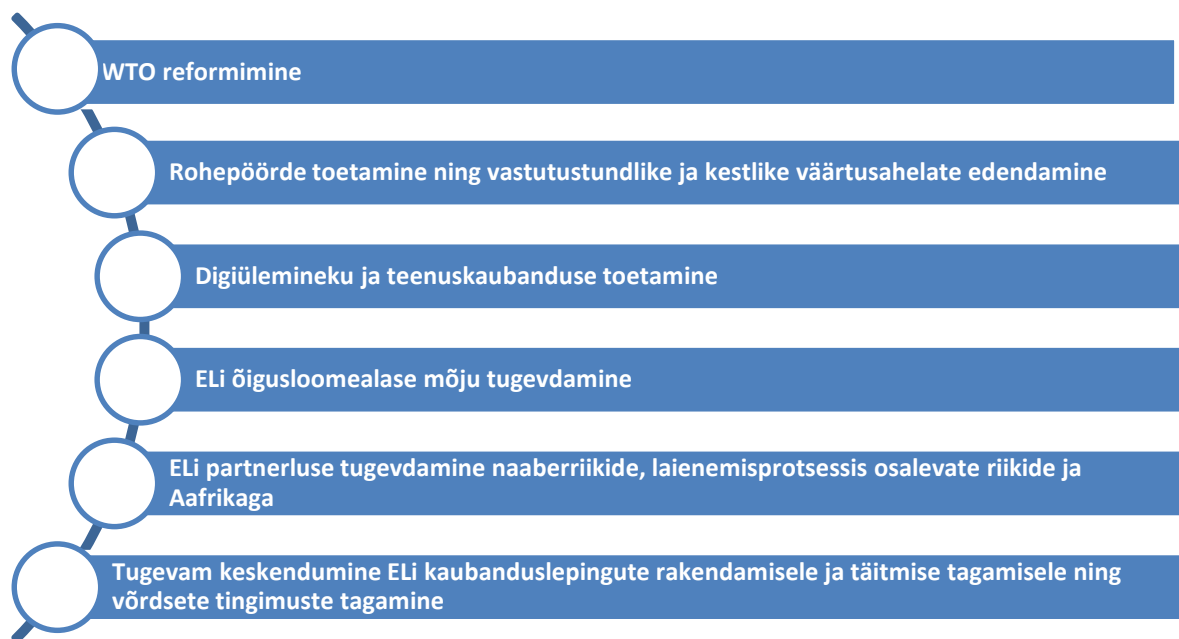
Selle eesmärgi saavutamiseks peaks ELi peamine prioriteet olema juhtida Maailma Kaubandusorganisatsiooni reformimise püüdlusi ja parandada kaubanduse valitsemistava mitmepoolse raamistiku mõjusust. Stabiilsuse ja reeglitel põhineva kaubanduse tugevdamine on ELi tegevuse keskne tugisammas, sest ainult sellises keskkonnas saab kaubandus jõudsalt areneda ja rahvusvaheline koostöö saab areneda ülemaailmse kestliku tuleviku huvides. Ühtlasi on vaja tagada, et reeglid vastaksid praegusele majanduslikule olukorrale ja oleksid hästi ettevalmistatud, reageerimaks konkurentsimoonutustele ning tagamaks võrdsed tingimused.

Kolmas eesmärk on suurendada ELi suutlikkust kaitsta oma huve ja tagada oma õiguste kaitse, sealhulgas vajaduse korral iseseisvalt.

Kaubanduslepingute üle läbirääkimiste pidamine on olnud oluline vahend majanduslike võimaluste loomisel ja kestlikkuse edendamisel; nende lepingute rakendamine ning nendes sisalduvate õiguste kaitse ja kohustuste täitmise tagamine on aga veelgi olulisemad. Selleks tuleb tagada, et ELi käsutuses oleksid õiged vahendid, et kaitsta töötajaid ja ettevõtjaid ebaausate tavade eest. See tähendab ka suuremaid jõupingutusi, et tagada ELi kaubanduslepingute kestliku arengu peatükkide tõhus rakendamine ja täitmise tagamine, ühtlustamaks sotsiaalseid, töö- ja keskkonnastandardeid kogu maailmas. Tugevdades lepingute rakendamist ja täitmise tagamist, loob ELi kaubanduspoliitika tingimused ettevõtete arenguks, kasvuks ja innovatsiooniks ning tagab kvaliteetsed töökohad nii Euroopas kui ka mujal. Mitmepoolse maailmakorra toetamine ja koostöövalmidus ei ole vastuolus ELi valmisolekuga tegutseda jõuliselt oma huvide kaitsmisel ning oma õiguste kaitse tagamisel. EL peaks vajaduse järgi tugevdama oma vahendeid, et kaitsta end ebaausate kaubandustavade või muude vaenulike tegude eest, tegutsedes kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega.

3.2. Kuus valdkonda, mis on ELi eesmärkide saavutamiseks keskpikas perspektiivis kriitilise tähtsusega

Et saavutada eespool nimetatud kolm eesmärki, keskendub komisjon **kuuele valdkonnale**. Iga nimetatud valdkonna puhul täpsustatakse allpool vastavates punktides hulk peamisi meetmeid, mis tuleb komisjoni praeguse ametiaja jooksul ellu viia.

3.2.1. WTO reformimine

Alates oma asutamisest 1995. aastal on WTO toonud oma liikmetele väga suurt kasu. Ta on loonud stabiilse ja prognoositava kaubanduskeskkonna, mis võimaldab ülemaailmset kaubandust märkimisväärselt laiendada, pakkudes ühtlasi raamistikku kaubandusvaidluste lahendamiseks vahekohtu abil. Kuid praegu seisab WTO silmitsi kriisiga, kus ta ei suuda saavutada läbirääkimistel tulemusi, mis lahendaksid ülemaailmse kaubanduse probleeme. Tema suutlikkus lahendada kaubandusvaidlusi ei toimi ning tema järelevalvesüsteemi tuleb parandada, et tagada läbipaistvus või ennetada kaubandustökkeid.

Komisjon kavatses **jätkata WTO reformimist kõigis selle ülesannetes**.

WTO reegleid ja tavasid tuleb ajakohastada ning täiustada, et võtta arvesse praegust kaubandusolukorda. See peaks põhinema tõsiasjal, et selle liikmetel on ühine eesmärk: majanduse elavdamine ja areng, keskkonnaalane ja sotsiaalne kestlikkus. Eeskirjade ajakohastamine ja WTO toimimise parandamine – sealhulgas avatud mõnepoolsete lepingute kaudu – on konkurentsimoонutustega võitlemisel ning digitaalse ja kestliku kaubanduse jaoks kokkulepitud raamistiku loomisel otsustava tähtsusega.

Kuna reeglitel põhineva süsteemi usaldusväärsus sõltub oluliselt sõltumatust ja üldtunnustatud vahekohtusüsteemist, et lahendada kaubandusvaidlusi, on vaidluste lahendamise süsteemi taastamine otsustava tähtsusega.

I lisas „WTO reformimine: kestliku ja tõhusa mitmepoolse kaubandussüsteemi poole“ on esitatud ELi seisukohad WTO reformi prioriteetide kohta.

Komisjon taotleb mitmepoolsete reformide elluviimist ka muudes foorumites, näiteks mitmepoolse investeerimiskohtu loomise puhul ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjonis.

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

1. **Taotleb esimeste WTO reformide vastuvõtmist**, milles tähelepanu keskmes on WTO suurem panus kestlikku arengusse, ning alustab läbirääkimisi tugevdatud reeglite üle, et vältida riigi sekkumisest tulenevaid konkurentsimoонutusi. Ta seab prioriteediks **Atlandi-ülese koostöö** tõhustamise WTO reformi valdkonnas.
2. Teeb tööd reformitud apellatsioonikoguga, et taastada **täielikult toimiv WTO vaidluste lahendamine**.

3.2.2. *Rohepöörde toetamine ning vastutustundlike ja kestlike väärtusahelate edendamine*

Nagu on kajastatud Euroopa rohelises kokkuleppes, on **kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise** vastu võitlemine ELi peamine prioriteet. Kõik ELi poliitikavaldkonnad peavad andma oma panuse, kuid edusammud sõltuvad sellest, kas ülemaailmsed partnerid, suured heitetekitajad ja saastajad on valmis oma ambitsioone suurendama. Kaubanduspoliitikal on oluline toetav roll.

Komisjoni järgmise kümnendi siht on tagada, et kaubandusvahendid täiendaksid ja toetaksid ülemaailmset üleminekut kliimaneutraalsele majandusele, sealhulgas kiirendaksid investeerimist puhtasse energiasse, ning edendaksid väärtusahelaid, mis on ringluspõhised, vastutustundlikud ja kestlikud. See hõlmab vastutustundliku ärikäitumise edendamist ning keskkonna-, inimõigus- ja tööstandardite järgimist. Ühtlasi tähendab see kestlike toodete ja teenuste jaoks tingimuste ning võimaluste loomist.

Selle visiooni elluviimiseks on vaja tegutseda kõigil tasanditel – **mitme-, kahe- ja ühepoolset**.

Et toetada roheüleminekut kliimaneutraalsele, keskkonnasäästlikule ja vastupanuvõimelisele majandusele, on vaja **täiustatud mitmepoolset raamistikku**. EL teeb koostööd sarnaselt meelesstatud riikidega, et saavutada WTOs tugev keskkonnaalane tegevuskava. Selle jõupingutuse osana edendab komisjon algatusi ja meetmeid, mis edendavad WTO eri funktsioonides kliima ja kestlikkusega seotud kaalutlusi, sealhulgas kaubandus- ja kliimaalgatust. Need algatused hõlmavad valitud kaupade ja teenuste liberaliseerimist, läbipaistvust ning kaubandusabi keskkonnasäästlikumaks muutmist. See peaks hõlmama ka

fossiilkütusetootetusi käsitlevate režiimide järkjärgulist väljatöötamist. Samuti edendab EL WTOs arutelu selle üle, kuidas saab kaubandus toetada inimväärset tööd ja sotsiaalset õiglust.

ELi ulatuslik **kahepoolsete kaubanduslepingute võrgustik** hõlbustab keskkonnahoidlike tehnoloogiate, kaupade, teenuste ja investeringutega kauplemist. Lisaks ambitsioonikatele kaubanduse ja kestliku arengu peatükkidele kajastub kestlikkuse mõõde paljudes muudes ELi kaubandus- ja investeerimislepingute aspektides. Nad toetavad puhaste ja tõhusamate tootmismeetodite ja tehnoloogiate levitamist ning loovad keskkonnakaupadele ja -teenustele turulepääsuvõimalusi. Lepingud aitavad kindlustada meie taastuvenergiatööstusele juurdepääsu kolmandate riikide turgudele ning tagada moonutamata kaubanduse ja investeringud toorainetesse ja energiakaupadesse, mis on vajalikud, et tagada olulised tarded kliimanetraalsele majandusele ülemineku toetamiseks. Lisaks pakuvad nad olulist platvormi, et teha partneritega koostööd kliimamuutuste, bioloogilise mitmekesisuse, ringmajanduse, saaste, puhta energia tehnoloogiate, sealhulgas taastuvenergia ja energiatõhususe ning kestlikele toidusüsteemidele ülemineku küsimustes. Ning tulevaste kaubanduslepingute puhul teeb komisjon ettepaneku kestlikke toidusüsteeme käsitleva peatüki kohta. EL teeb ettepaneku, et Pariisi kokkuleppe austamist peetaks tuleviku kaubandus- ja investeerimislepingute oluliseks osaks. Lisaks peaks kaubandus- ja investeerimislepingute sõlmimine G20 riikidega põhinema ühisel püüdlusel saavutada kliimanetraalsus võimalikult kiiresti ning kooskõlas valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) soovustega. Seda eesmärki tuleks nõuetekohaselt kajastada ka Pariisi kokkuleppe alusel esitatavates riiklikult kindlaksmääratud panustes (Nationally Determined Contributions, NDCs). EL seab prioriteediks ka bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni tulemusliku rakendamise kaubandus- ja investeerimislepingutes.

ELi kaubandus- ja investeerimislepingutel ning üldisel soodustuste süsteemil (Generalised System of Preferences, GSP) on samuti olnud oluline roll **põhiliste inimõiguste ja töötaja õiguste austamise edendamisel**, nagu on kajastatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) ÜRO põhikonventsioonides. Erilist tähelepanu pööratakse nende kohustuste täitmisele, sealhulgas lapstööjõu kasutamise vastastele meetmetele osana komisjoni laiemast tegevusest, mille eesmärk on tagada täisleppimatus lapstööjõu kasutamise suhtes. Üldise soodustuste süsteemi eelseisva läbivaatamise üks peamisi eesmärke on suurendada arengumaade kaubandusvõimalusi vaesuse vähendamiseks ning luua töökohti, mis põhinevad rahvusvahelistel väärtustel ja põhimõtetel, nagu töö- ja inimõigused.

Komisjon tugevdab kõigi peatükkide rakendamisel veelgi olemasolevate ja tulevaste lepingute kestlikkuse mõõdet. Ta tugevdab **kaubanduse ja kestliku arengu alaste kohustuste täitmise tagamist**, võttes aluseks kaebused, mis on esitatud kaubandusvaldkonna juhtivale järelevalveametnikule (Chief Trade Enforcement Officer, CTEO). Täiendavaid meetmeid kaalutakse 2021. aastal, kui vaadatakse läbi 15 punktist koosnev tegevuskava, milles käsitletakse kaubanduslepingute kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide (Trade and Sustainable Development Chapters, TSDs) tõhusat rakendamist ja täitmise tagamist. Läbivaatamine hõlmab kaubanduse ja kestliku arengu peatükkide rakendamise ja täitmise tagamise kõiki asjakohaseid aspekte, sealhulgas kohustuste ulatust, järelevalvemehhanisme, nõuete rikkumise korral kohaldatavate sanktsioonide võimalust, inimõiguste põhipunkte ning institutsioonilist ülesehitust ja vajalikke ressursse.

Lisaks toetavad **autonoomsed meetmed** eesmärki tagada, et kaubandus oleks kestlik, vastutustundlik ning kooskõlas meie üldeesmärkide ja väärtustega. Piiril kohaldatav süsinikdioksiidi kohandusmehhanism (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) on üks hea näide selle kohta. Komisjon töötab CBAMi ettepanekuga, et mitte kahjustada oma kliimapoliitika mõjusust kasvuhoonegaaside heite ülekandumise tõttu. Veel üks näide on komisjoni kavatsus esitada raadamist ja metsade seisundi halvenemist käsitlevad õigusaktid.

Oluline element tarneahelate kestlikkuse ja vastutustundliku toimimise tagamisel on komisjoni ettepanek äriühingu kestliku üldjuhtimise kohta, sealhulgas kohustuslik keskkonna-, inimõiguste- ja töötaja õiguste alane hoolsuskohustus. Vastavalt mõjuhinnangule sisaldab see tõhusaid meetmeid ja täitmise tagamise mehhanisme tagamaks, et sunniviisiline töö ei leia ELi ettevõtete väärtusahelates kohta.

Uuel kogu maailmas rakendataval inimõiguste rikkujate vastasel ELi sanktsioonirežiimil on samuti oma osa inimõiguste järgimise tagamisel. Selle režiimiga on EL loonud raamistiku, mis võimaldab tal võtta sihtmärgiks üksikisikud, üksused ja asutused, sealhulgas riiklikud ja valitsusvälised osalejad, kes vastutavad kogu maailmas inimõiguste raskete rikkumiste ja kuritarvituste eest, osalevad nendes või on nendega seotud²².

Import peab vastama asjakohastele ELi õigusaktidele ja standarditele. Nagu ilmneb eespool esitatud näidetest, on ELil teatavatel WTO eeskirjades kindlaks määratud asjaoludel asjakohane nõuda, et imporditud tooted vastaksid teatavatele tootmisnõuetele. Ülemaailmsete kaubanduseeskirjade eesmärk on tagada prognoositav ja mittediskrimineeriv kaubandusraamistik ja kaitsta ühtlasi iga riigi õigust reguleerida oma ühiskondlike eelistuste järgi. Impordi suhtes tootmisnõuete kohaldamise õiguspärasus põhineb vajadusel kaitsta ülemaailmset keskkonda või reageerida eetilistel kaalutlustel. Kui EL kaalub selliste meetmete kohaldamist importtoodete suhtes, järgitakse seejuures täielikult WTO reegleid, eelkõige mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtet, et vältida tarbetuid häireid kaubanduses.

Komisjon on teerajaja kestliku majanduskasvu standardite väljatöötamisel ning kujundab rahvusvahelisi standardeid kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega, tehes ühtlasi koostööd partneritega, et töötada välja ja rakendada reegleid, mis on sarnaselt ambitsioonikad.

²² ELi sanktsioonid on peamine ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) eesmärkide edendamise vahend, mille kaudu EL saab muu hulgas sekkuda, et ennetada konflikte või reageerida tekkivatele või käimasolevatele kriisidele (komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa majandus- ja finantssüsteem: avatuse, tugevuse ja vastupidavuse edendamine“; COM/2021/32 final).

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

3. Edendab algatusi ja meetmeid, mis **edendavad kliima- ja kehtlikkusega seotud kaalutlusi WTOs.**
4. **Taotleb G20 partneritelt kohustuste võtmist seoses kliimaneutraalsusega, tugevdab koostööd roheline kokkuleppe muudes aspektides, nagu bioloogiline mitmekesisus, kestlik toidupoliitika, reostus ja ringmajandus,** ning teeb ettepaneku muuta **Pariisi kokkuleppe austamine kõigi tulevaste kokkulepete oluliseks osaks.**
5. Parandab kehtliku arengu peatükkide tõhusat rakendamist ja täitmise tagamist kaubanduslepingutes, **vaadates 2021. aastal varakult läbi 15 punktist koosneva tegevuskava.** Läbivaatamise tulemusi võetakse arvesse käimasolevatel ja tulevastel läbirääkimistel.
6. **Edendab kehtlikke ja vastutustundlikke väärtusahelaid** ettepaneku kaudu, milles käsitletakse kohustuslikku hoolsuskohustust, sealhulgas tõhusaid meetmeid ja täitemehhanisme, millega tagatakse, et sunniviisiline töö ei leia ELi ettevõtete väärtusahelates kohta. Täitmaks siduvate säteteni kuluvat aega, annab komisjon suuniseid, et aidata ELi ettevõtjatel juba praegu võtta asjakohaseid meetmeid, mis on kooskõlas rahvusvaheliste hoolsuskohustuse suuniste ja põhimõtetega.

3.2.3. Digiülemineku ja teenuskaubanduse toetamine

ELi kaubanduspoliitika peab aitama luua keskkonda, kus ELi teenuseosutajad saavad teha uuendusi ja kasvada. Esmajärjekorras **tuleb ajakohastada rahvusvaheliste reeglite ülemaailmsed raamistikku.**

Digivaldkonnas valitseb tihe ülemaailmne konkurents, mis kujundab ümber ülemaailmsed majandussuhted. ELi digiülemineku saab olla edukas ainult siis, kui ta kujundab oma digitaalse tegevuskava väljapoole suunatud viisil, võttes täielikult arvesse üleilmset keskkonda, mis on üha enam terava konkurentsiga ja seab mõnikord kahtluse alla ELi väärtuspõhise lähenemisviisi digiüleminekuks. Kaubanduspoliitikal on oluline roll digiülemineku seotud ELi eesmärkide saavutamisel. Euroopa ettevõtjad sõltuvad digiteenustest ja see sõltumus üksnes suureneb. Andmed on paljude ettevõtete päästerõngas ja ELi tarneahelate oluline osa. Digitehnoloogiad suurendavad tõhusust, mis on vajalik konkurentsivõime säilitamiseks,²³ kuid muudavad ka traditsioonilisi tööstussektoreid, kus Euroopa ettevõtted peavad säilitama ja tugevdama oma konkurentsivõimet. Ühtlasi on digiüleminekul ja uute tehnoloogiate esilekerkimisel Euroopa jaoks oluline julgeoleku ja väärtuste mõõde ning

EL on maailma suurim teenustega kaupleja*. Teenustekaubandus moodustab 25 % ELi SKPst – teenuste eksport ületab 900 miljardit eurot aastas. Samuti toetab see otseselt või kaudselt 21 miljonit töökohta ELis. Kõigist ELi välismaistest otseinvesteeringutest välismaailma on 60 % tehtud teenustesse, nagu ka peaaegu 90 % Euroopa Liitu tehtavatest välismaistest otseinvesteeringutest.

* <https://data.oecd.org/trade/trade-in-services.htm>.

²³ Juurdepääs andmetele ja uued arengusuunad, nagu tootepassid, võivad samuti anda toodetele uut väärtust ja pakuvad teavet, mis on ülioluline ringväärtuse maksimeerimiseks, kuid liigagi sageli ei edastata selliseid andmeid kogu väärtusahela ulatuses.

see nõuab hoolikalt kohandatud poliitilist lähenemisviisi nii Euroopas kui ka sellest väljaspool. Uute **digitehnoloogiatega, sealhulgas tehisintellekti** mõju tuleb ülemaailmselt käsitleda **ambitsioonikamate ülemaailmsete standardite ja reeglite abil**.

Euroopa digitaalarengu tegevuskava toetamine on ELi kaubanduspoliitika üks prioriteete. Eesmärk on tagada ELile digikaubanduses ja tehnoloogia valdkonnas juhtpositsioon, eelkõige innovatsiooni edendamise kaudu. EL peaks ka edaspidi olema digitaalsete standardite ja regulatiivsete lähenemisviiside valdkonnas esirinnas, eelkõige andmekaitse valdkonnas, kus ELi isikuandmete kaitse üldmäärust peetakse sageli inspiratsiooniallikaks ²⁴. Selle saavutamiseks **peab WTO kehtestama digikaubanduse reeglid ja EL peab etendama nende loomisel kesksel rolli**. Kui nendes on kokku lepitud, peaks EL toetama täiendavaid mõnepoolseid WTO läbirääkimisi teenuskaubanduse liberaliseerimiseks sektorites, mis ulatuvad e-kaubandusest kaugemale.

Samuti peab EL suurendama kahepoolset koostööd ja uurima võimalusi **tugevamateks raamistikeks, et teha kaubandusega seotud digiküsimuste alal koostööd sarnaselt meelestatud partneritega**. EL püüab süvendada oma õigusloomedialooge sarnaselt meelestatud partneritega.

Andmete küsimus on ELi tuleviku jaoks väga oluline. Seoses andmete piiriülese edastamise ja andmete lokaliseerimise nõuete keelustamisega järgib komisjon **avatud, kuid end maksma panevat lähenemisviisi, mis põhineb Euroopa väärtustel ja huvidel**. Komisjon teeb tööd selle nimel, et tema ettevõtjad saaksid kasu rahvusvahelisest andmete vabast liikumisest täielikus vastavuses ELi andmekaitse-eeskirjadega ja muude avaliku poliitika eesmärkidega, sealhulgas avaliku julgeoleku ja avaliku korraga. Eelkõige jätkab EL andmevoogude liikumise põhjendamatute takistuste kõrvaldamist, säilitades ühtlasi oma regulatiivse autonoomia andmekaitse ja eraelu puutumatuse valdkonnas ²⁵. Et piiriülese andmeedastuse mahtu ja väärtust paremini hinnata, loob komisjon andmevoogude mõõtmiseks Euroopa analüütilise raamistiku.

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

7. Püüab kiiresti sõlmida **ambitsioonika ja laiaulatusliku WTO lepingu digikaubanduse kohta**, sealhulgas andmevoogude reeglid, täielikus vastavuses ELi andmekaitseraamistikuga ning tarbijate usalduse suurendamise sätteid, millega tagatakse tarbijakaitse kõrge tase.
8. Uurib võimalusi **tihedamaks õigusloomealaseks koostööks** sarnaseid seisukohti jagavate partneritega digikaubanduse jaoks olulistest küsimustest.

²⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ – COM(2020) 825 final; ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus konkurentsile avatud ja õiglaste turgude kohta digisektoris (digiturgude õigusakt) – COM/2020/842 final; ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus).

²⁵ Nagu on kajastatud Ühendkuningriigiga sõlmitud kaubandus- ja koostöölepingu jaotises „Digikaubandus“.

3.2.4. ELi õigusloomealase mõju tugevdamine

Suutlikkust mõjutada ülemaailmse tähtsusega eeskirjade ja standardite väljatöötamist on **oluline konkurentsieelis**.

EL on olnud selles valdkonnas esirinnas juba aastakümneid. EL on toetanud tööd rahvusvahelistes standardide kehtestavates organites, näiteks Rahvusvahelises Standardiorganisatsioonis (ISO) ja valdkondlikel rahvusvahelistel foorumitel. Need jõupingutused on aidanud Euroopa ettevõtetel pääseda ülemaailmsetele turgudele, kõrvaldanud kaubandustõkked ja toetanud õigusnormide lähendamist. See lähenemisviis koos turu suurusega on andnud ELile tugeva mõju rahvusvahelises standardimises ning selle tulemusena on ülemaailmsetes tarneahelates mõnel juhul võetud vabatahtlikult kasutusele ka tema kõrged standardid, eeskirjad ja poliitilised eesmärgid. Euroopa eksportijad, sealhulgas VKEd, on saanud ELi tugevast regulatiivsest mõjust kogu maailmas märkimisväärse konkurentsieelise.

ELi suhteline osatähtsus on vähenemas, võttes arvesse uute reguleerivate jõudude esilekerkimist ja tehnoloogia kiiret arengut, mis sageli lähtub EList väljastpoolt.

Et EL saaks suurendada selles valdkonnas oma mõju, peab ta **välja töötama strateegilisema lähenemisviisi rahvusvahelisele õigusloomealasele koostööle**, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega. EL peab uute eeskirjade väljatöötamisel võtma proaktiivsema hoiaku, et olla paremini valmis edendama kogu maailmas ELi regulatiivseid lähenemisviise. Selleks on vaja suuremat koostõimet sise- ja välispoliitika vahel, et teha varakult kindlaks need strateegilised valdkonnad, millele rahvusvaheline õigusloomealane koostöö peaks keskendumale. Samuti nõuab see dialoogi ja koostööd ELi standardeid kehtestavate organitega, et määrata kindlaks rahvusvaheliste standarditega seotud strateegilised prioriteedid. Komisjon tugevdab oma reguleerivate meetmete välismõõdme analüüsi oluliste määruste mõjuhinnangutes ja määrab kindlaks õigusloomealase koostöö prioriteetsed partnerid. Kaubanduspoliitika peaks olema valmis toetama reguleerivate asutuste juhitavaid koostöötegevusi ja kasutama selleks täielikult ära kaubanduslepingute pakutavaid võimalusi. Kaubanduspoliitikal koos rahvusvaheliste partnerluste ja arengukoostööga, sealhulgas kaubandusabi kaudu, peaks samuti olema oma osa rahvusvaheliste standardite kasutuselevõtu toetamisel partnerarenguriikides ja uute regulatiivsete nõuete täitmise hõlbustamisel. EL tugevdab ka oma õigusloomealase dialoogi sarnaselt meelesstatud riikidega Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas.

Koostöö Ameerika Ühendriikidega on otsustava tähtsusega, et tagada uute eeskirjade kooskõla demokraatlike, avatud ja kaasavate ühiskondade väärtustega.

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

9. **Tõhustab regulatiivset dialoogi sarnaselt meelesstatud partneritega** ELi konkurentsivõime jaoks strateegilistes valdkondades. Selleks on vaja varakult kindlaks määrata õigusloomealase koostöö prioriteetsed valdkonnad ning tihedam dialoog ELi ja rahvusvaheliste standardiorganisatsioonidega.
10. Arendab tihedamat **Atlandi-ülest partnerlust meie majanduse keskkonnahoidlikuks ja digitaalseks ümberkujundamiseks**, sealhulgas ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogiaühikogude kaudu.

3.2.5. ELi partnerluse tugevdamine naaber- ja laienemisprotsessis osalevate riikidega ning Aafrikaga

Meie kõige olulisemad suhted on nendega, kes on meile geograafiliselt kõige lähemal. Stabiilsus ja heaolu ELi naaberriikides ning Aafrikas on ELi poliitilistes ja majanduslikes huvides. EL kavatseb teha kõik endast oleneva, et toetada partnereid nende püüdlustes taastuda COVID-19 pandeemia mõjust ja saavutada kestlik areng. ELi tihe kaubanduslepingute võrgustik nende riikidega pakub võimalust tihedamaks majandusintegratsiooniks ning integreeritud tootmis- ja teenusvõrgustike arendamiseks. See oleks osa laiemast strateegiast, mille eesmärk on edendada kestlikke investeeringuid ja parandada meie majanduse vastupanuvõimet mitmekesiste väärtusahelate kaudu ning edendada kestlike toodetega kauplemist, sealhulgas selleks, et toetada kliima- ja energiapöoret. Samuti aitab see tegeleda ebaseadusliku rände algpõhjustega osana kaubanduspoliitika laiemast panusest laiaulatuslikesse partnerlustesse, nagu on ette nähtud uues rände- ja varjupaigaleppes²⁶.

EL tugevdab oma tihedaid majanduspartnerlusi Euroopa Majanduspiirkonnas. EL ootab tihedat koostööd Ühendkuningriigiga, et kasutada täielikult ära kaubandus- ja koostöölepingu potentsiaal. EL ootab ka oma kaubandus- ja majandussuhete ajakohastamist Šveitsi ja samuti Türgiga, eeldusel et õiged tingimused on täidetud.

Eriti oluline on toetada tugevamat majandusintegratsiooni **Lääne-Balkani** ja **idapartnerluse** riikidega²⁷. **Lääne-Balkani** puhul moodustavad tõhustatud laienemismetoodika ning majandus- ja investeerimiskava²⁸ ühinemiseelse kiirendatud ELi turuintegratsiooni raamistiku, tagades ühtlasi võrdsed tingimused. See suurem majandusintegratsioon tugineb Lääne-Balkani riikide endi võetud kohustusele luua ühine piirkondlik turg, mis põhineb ELi reeglitel ja standarditel. Idapartnerluse, eelkõige põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna partnerite (Ukraina, Gruusia ja Moldova) puhul toetab EL nende püüdeid viia end paremini vastavusse ELi regulatiivse mudeliga, sealhulgas digi- ja rohepöördeks. Nende partnerite jaoks võiks ELi õigusaktide inkorporeerimiseks tehtavate jõupingutustega kaasneda tihedam dialoog nende väljatöötamise ja rakendamise üle, sealhulgas seeläbi, et nad osalevad eksperdirühmades ja on tihedamalt seotud ELi standardiorganisatsioonidega. Kaaluda tuleks ka täiendavaid samme kaubanduse hõlbustamiseks, sealhulgas vastavushindamise lepingute kaudu.

ELi suhete parandamine ja majandusintegratsioon **lõunapoolsete naaberriikidega**²⁹ on pikaajalise stabiilsuse strateegiline vajadus. EL saab kasu geograafilistest lähedus-, kultuuri- ja keelesidemetest Vahemere lõunapiirkonna riikidega, sest need sidemed hõlbustavad seda strateegilist majandus- ja kaubandusintegratsiooni. Kaubanduspoliitika võib olla peamine vahend, mille abil edendada ELi ja lõunapoolsete naaberriikide vastastikust strateegilist sõltuvust ja töötada välja mõlemale poolele kasulikke integratsioonialgatusi, eelkõige strateegiliste väärtusahelate puhul. Alates 2000. aastate algusest on EL osana laiematest assotsieerimislepingutest sõlminud vabakaubanduslepingud kaheksa Vahemere lõunapiirkonna riigiga. Põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduspiirkonna (Deep and Comprehensive Free Trade Area, DCFTA) läbirääkimised Maroko ja Tuneesiaga on kestnud

²⁶ Uus rände- ja varjupaigalepe, COM (2020) 609 final.

²⁷ „Vastupanuvõime tugevdamine – idapartnerlus, mis toob kasu kõigile“ (JOIN(2020) 7 final).

²⁸ Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskava, COM(2020) 641 final.

²⁹ Uuendatud partnerlus lõunapoolsete naaberriikidega – Vahemere piirkonna uus tegevuskava; JOIN(2021) 2 final.

mitu aastat. EL on valmis arutama mõlema partneriga võimalusi kaubandus- ja investeerimissuhteid nüüdisajastada, et neid tänapäeva probleemidega paremini kohandada.

EL suurendab märkimisväärselt oma koostööd Aafrika partneritega, et vallandada nende majanduslik potentsiaal, edendada majanduse mitmekesistamist ja kaasavat majanduskasvu. See tugevdab veelgi kestlikke kaubandus- ja investeerimissidemeid nii kontinentide vahel kui ka Aafrikas endas³⁰. See on kooskõlas pikaajalise väljavaatega mandritevahelisest kaubanduslepingust, mis põhineb Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna (African Continental Free Trade Area, AfCFTA) edukal rakendamisel. Eelkõige tugineb see Aafrika piirkondlikele majandusühendustele ja ELiga sõlmitud majanduspartnerluslepingutele. Seda tugevamat suhet Aafrikaga tuleks edendada kõikidel tasanditel, sealhulgas poliitilise dialoogi kaudu Aafrika Liidu ja selle liikmetega, laiendades ja süvendades majanduspartnerluslepinguid ning arendades kahepoolseid suhteid üksikute riikidega, et edendada kestlikke investeeringuid põllumajandusse, tööstuskaupadesse ja teenustesse. Komisjon alustab ka arutelu selle üle, milline võiks olla potentsiaal lihtsustada integratsiooni kontinendil ühtlustatud päritolureeglite kaudu, mida kohaldatakse nende kaubavahetusele ELiga.

Komisjon teeb sellest huvitatud **Aafrika ja lõunanaabruse** partneritele või piirkondadele ettepaneku **uue kestliku investeerimisalgatuse** kohta. Seda saaks teha iseseisvate investeerimislepingute vormis või olemasolevate kaubanduslepingute ajakohastamise osana. Et nende lepingute mõju maksimeerida ja rakendamist hõlbustada, töötatakse need välja koos ELi arengukoostöö vahenditega, et toetada investeeringuid, ning võimaluse korral Euroopa tiimi lähenemisviisiga, et tagada koostoime ELi liikmesriikide, erasektori, kodanikuühiskonna ja kõigi asjaomaste osalejatega. Kõige silmapaistvam neist algatustest on 2017. aastal algatatud välisinvesteeringute kava Sahara-taguse Aafrika ja ELi naaberriikide jaoks. See hõlmab ka Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ (EFSD+), mis muutub uues mitmeaastasest finantsraamistikus (2021–2027) ülemaailmselt kohaldatavaks. Euroopa innovatsioonipartnerluse kolm sammast aitavad toetada kestlikke investeeringuid Aafrikas ja naaberriikides, ajendades ühtlasi reforme, et parandada ettevõtluskeskkonda ja investeerimiskliimat. Seda tehakse piirkondadevahelise integratsiooni ning ELi ja Aafrika kaubandussuhete tihendamise eesmärgil, kui AfCFTA edasi areneb.

³⁰ Nagu on märgitud ELi ja Aafrika strateegiat käsitlevas 2020. aasta märtsi ühisteatises „Tervikliku Aafrika strateegia suunas“, JOIN(2020) 4 final.

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

11. Süvendab kaubandus- ja majandussuhteid teiste Euroopa riikidega, sealhulgas **Lääne-Balkaniga ja riikidega, kes on sõlminud ELiga põhjalikud ja laiaulatuslikud vabakaubanduslepingud**, keskendudes eelkõige tihedamale õigusloomealasele koostööle, et toetada rohe- ja digipööret. Ta ajakohastab oma kaubandus- ja investeerimissuhteid nende **lõunanaabruse** riikidega, kes on huvitatud tihedamast integratsioonist Euroopa Liiduga.
12. Tugevdab koostööd **Aafrika riikidega**, tehes selleks järgmist:
 - a) tõhustab Aafrika Liidu ja selle liikmetega peetavat **poliitilist dialoogi** ja koostööd ning rakendab sujuvalt AfCFTA, sealhulgas teeb koostööd erasektoriga ning edendab ühiseid standardeid Aafrikas, et edendada piirkondlikku ja mandriülest integratsiooni;
 - b) süvendab ja laiendab olemasolevaid kaubanduslepinguid Aafrika piirkondlike majandusühendustega ning tugevdab nende kestlikkuse mõõdet;
 - c) uurib täiendavalt võimalust tugevdada sidemeid ja koostoimet Aafrika riikidega sõlmitud eri kaubanduskokkulepete vahel, näiteks ühtlustades ELiga kauplemisel päritoluregleid;
 - d) sõlmib **kestlikke investeerimislepinguid** Aafrika ja lõunanaabruse riikidega.

3.2.6. Tugevam keskendumine ELi kaubanduslepingute rakendamisele ja täitmise tagamisele ning võrdsete tingimuste tagamine

Pärast viimastel aastatel sõlmitud uute lepingute lainet keskendub komisjon oma jõupingutustes **ELi kaubanduslepingute eeliste ärakasutamisele koos nii turulepääsu kui ka kestliku arengu alaste kohustuste jõulise jõustamisega**. Euroopa sidusrühmad peavad olema teadlikud ELi kaubanduslepingute pakutavatest võimalustest ja võivad olla kindlad, et nad saavad selle kasu, mille EL läbirääkimistega saavutas. EL on viinud lõpule läbirääkimised või on alustanud läbirääkimisi kaubanduslepingute üle Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas, et avada märkimisväärsed majanduslikke võimalusi. Seetõttu on oluline luua tingimused Mercosuri ja Mehhikoga sõlmitavate lepingute ratifitseerimiseks ning viia lõpule käimasolevad läbirääkimised, eelkõige Tšiili, Austraalia ja Uus-Meremaaga, mis kulgevad kavakohaselt. Mercosuri puhul on käimas dialoog lepingu kestliku arengu mõõtme alase koostöö tihendamiseks, mille käigus käsitletakse Pariisi kokkuleppe rakendamist ja eelkõige metsade raadamist.

See on oluline element ELi püüdlustes saavutada avatud strateegiline autonoomia ja hõlbustada juurdepääsu turgudele, eelkõige VKEdes jaoks. Samuti aitab see võidelda ELi ekspordit mõjutavate proteksionistlike suundumuste ja moonutuste vastu. Selle töövaldkonna keskset tähtsust kinnitati 2020. aasta juulis **kaubandusvaldkonna juhtiva järelevalveametniku** ametisse nimetamisega.

See tähendab töötamist järgmistes valdkondades:

- **Kaubanduslepingute rakendamisest tulenevate võimaluste täielik ärakasutamine.** EL kasutab kõiki kaubanduslepingutes sisalduvaid paindlikkusmeetmeid, et need täidaksid oma eesmärgi ning lahendaksid uusi rohe- ja digipöördega seotud probleeme. EL kasutab jätkuvalt ka oma kaubandusabi selleks, et aidata arengumaadel rakendada kaubanduslepinguid ning toetada reeglite ja standardite järgimist, eelkõige seoses kestliku arenguga.

- **ELi sidusrühmade toetamine, et kasutada võimalikult hästi ära ELi lepingute pakutavaid võimalusi.** Komisjon tugineb portaali Access2Markets edule, integreerib sellesse lisafunktsioone ja seob selle muude oluliste teabekanalitega,³¹ eelkõige VKEde jaoks. Komisjon jätkab ka peamiselt VKEdest koosneva ELi põllumajandussektori ja põllumajandusliku toidutööstuse sektori toetamist, keskendudes nende toodete kestlikkuse ja kvaliteedi edendamisele, muutes need ELi toidu jätkusuutlikkuse süsteemi lipulaevaks.
- **ELi kaubanduslepingute nõuetekohase rakendamise ja täitmise jälgimine** ning turulepääsu tõkete ning kaubanduse ja kestliku arengu kohustuste rikkumisega seotud kaebuste esitamise hõlbustamine ühtse kontaktpunkti kaudu. Komisjon teeb koostööd ELi liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmadega, et jälgida rakendamist ELi kaubanduspartnerite poolt ning tagada sidus lähenemisviis. Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu konkreetne seadusandlik akt, mis on vajalik muu hulgas selleks, et tagada ELi ja Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu kaubandusalaste sätete täitmine.

Uued veebipõhised vahendid ELi ettevõtjate, eelkõige VKEde toetamiseks:

- **et lihtsustada kaubandust ja tagada õigusnormidele vastavus;** uurida tõhusamaid digisüsteeme, mis põhinevad Euroopa Liidu tollivaldkonna ühtsel teeninduskeskkonnal ning ELi turujärelevalve info- ja teavitussüsteemil (Information and Communication System on Market Surveillance, ICSMS), ning kaaluda sellega seoses toote nõuetele vastavust käsitleva teabe, sealhulgas toodete vastavussertifikaatide digiteerimist ja selle rakendamist ELi õigusaktides;
- luua uus **riigihangetele juurdepääsu vahend (Access to Procurement, A2P)**, mis võimaldab ELi ettevõtjatel kindlaks teha, kas ja millistel tingimustel on neile õiguslikult tagatud juurdepääs kolmandates riikides korraldatavatele hankepakkumistele;
- laiendada **portaali Access2Markets (A2M) veebipõhist** vahendit, et lisada teavet **ELi teenuste** eksportijatele ja **investoritele** ning kaaluda platvormi muid uuendusi;
- parandada päritolureeglite enesehindamise vahendit (Rules of Origin Self-Assessment Tool, ROSA), et aidata ettevõtetel, eelkõige Euroopa VKEde, nõuetekohaselt kohaldada päritolureegleid kolmandatesse riikidesse eksportimisel.

Komisjon teeb koostööd ELi liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ja sidusrühmadega, et jälgida rakendamist ELi kaubanduspartnerite poolt ning tagada sidus lähenemisviis. Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu konkreetne seadusandlik akt, mis on vajalik muu hulgas selleks, et tagada ELi ja Ühendkuningriigi vahelise kaubandus- ja koostöölepingu kaubandusalaste sätete täitmine.

- Nõuete rikkumisega tegelemine **WTO või kahepoolse vaidluste lahendamise kaudu**, kui muud vahendid ei toimi.

Ajakohastatud jõustamismäärusega³² tugevdatakse ELi suutlikkust tegutseda olukordades, kus WTO või kahepoolsete lepingute kohane vaidluste lahendamine on blokeeritud.

- Komisjon kasutab jätkuvalt kindlal käel **kaubanduse kaitsevahendeid**, et Euroopa tööstust ei ohustaks ebaaus kaubandus. Seejuures hoitakse silma peal ka kolmandate riikide poolsetel uutel subsideerimisvormidel, näiteks investeringute rahastamise valdkonnas, ning neid käsitletakse adekvaatselt tasakaalustavate tollimaksudega.

- **Julgeoleku valdkonnas** kordab komisjon **välismaiste otseinvesteringute taustauuringute määruse** kohaselt kõigile liikmesriikidele oma üleskutset luua täiemahuline välismaiste otseinvesteringute taustauuringute mehhanism ja tagada selle rakendamine, et käsitleda juhtumeid, kus konkreetse ettevõtte, taristu või tehnoloogia omandamine või kontrollimine ohustaks ELis

³¹ Eelkõige võiks uurida koostoimet muude teabeallikatega, nagu Euroopa ettevõtlusvõrgustik (Enterprise Europe Network, EEN), ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskus, ELi VKEde keskus Hiinas, Euroopa ettevõtlusorganisatsioonide ülemaailmne võrgustik, Euroopa kaubanduse edendamise organisatsioonid ning VKEde intellektuaalomandi õiguste kasutajatugi.

³² <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2204>

julgeolekut või avalikku korda³³. Komisjon jätkab koostöömehhanismi rakendamist liikmesriikide ametiasutustega, et kaitsta julgeolekut ja avalikku korda riskantsete välismaiste otseinvesteeringute eest, ning kaalub välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute määrusega loodud koostöömehhanismi tõhustamist.

- Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ametiasutustega, et tagada tundlike kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiate ajakohastatud **ekspordikontrolli määruse**³⁴ tõhus rakendamine, selleks et toetada turvalisi väärtusahelaid, edendada rahvusvahelist julgeolekut, kaitsta inimõigusi ja tagada ELi eksporditajatele võrdsed tingimused.

EL peab siiski **välja töötama oma vahendid, et tulla toime uute probleemidega** ning kaitsta Euroopa ettevõtjaid ja kodanikke ebaausate kaubandustavade eest nii liidu sees kui ka väljaspool.

- Komisjon esitab kaubanduspoliitika valdkonnas uue õigusakti ettepaneku, et kaitsta ELi kolmandate riikide võimalike **sunnimeetmete** eest.
- Komisjon esitab õigusakti ettepaneku, et tegeleda **välisriigi subsidiumide põhjustatud moonutustega ELi siseturul**.
- Et parandada ELi ettevõtjate vastastikust juurdepääsu riigihangetes, püüab komisjon edendada **rahvusvaheliste hangete instrumenti ja kutsub nõukogu üles viima oma töö kiiremas korras lõpule**.
- Et tagada ELi ettevõtjatele võrdsemad tingimused kolmandate riikide turgudel, kus nad peavad üha enam konkureerima rahalise toetusega, mis välismaised konkurendid oma valitsuselt saavad, uurib komisjon **võimalusi töötada välja ELi ekspordikrediidi strateegia**. See hõlmab ELi ekspordikrediidivõimalusi ja ELi rahastamisvahendite tõhusamat koordineerimist. Kooskõlas rohelise kokkuleppe eesmärgiga kaotada järk-järgult fossiilkütusetooted ergutab ta ka kliimahoidlikke tehnoloogiaprojekte ning teeb ettepaneku viivitamata lõpetada kivisöeküttel töötava elektrisektori toetamine ja hoida ära kõik edasised investeeringud fossiilkütustel põhinevatesse energiataristuprojektidesse kolmandates riikides, välja arvatud juhul, kui need on täielikus vastavuses kliimanetraalsuse saavutamise ambitsioonika ja selgelt määratletud kavaga, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppe pikaajaliste eesmärkidega ja parimate kättesaadavate teadusandmetega.

Komisjon jätkab tööd **sooduspäritolureeglite ühtlustamiseks ELi kaubanduslepingutes**, võttes arvesse ELi sidusrühmade, eelkõige VKEde huve.

ELi kaubanduslepingutest üksikisikutele ja ettevõtetele tuleneva kasu suurendamine, olemasolevate tõkete süstemaatilisem kõrvaldamine ja uute tõkete tekkimise vältimine nõuab kõigi ELi institutsioonide, liikmesriikide ning kodanikuühiskonna ja muude sidusrühmade ühiseid jõupingutusi. Komisjon juhib neid jõupingutusi, sealhulgas ELi delegatsioonide ja nende võrgustike tehtava töö kaudu, mis liikmesriikidel ja ettevõtjate ühendustel kolmandates riikides on.

³³ 25. märtsi 2020. aasta teatis seoses välismaiste otseinvesteeringute, kolmandatest riikidest kapitali vaba liikumise ja Euroopa strateegiliste varade kaitsega, C(2020) 1981 final.

³⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2045

Peamised meetmed

Komisjon teeb järgmist.

13. Püüab **tugevdada ELi partnerlusi peamiste kasvavate piirkondadega** – Aasia ja Vaikse ookeani piirkonnas ning Ladina-Ameerikas –, luues tingimused läbirääkimiste lõpuleviimiseks ning veel ratifitseerimata kahepoolsete lepingute ratifitseerimiseks.
14. Kasutab täiel määral ära **kaubandusvaldkonna juhtiva järelevalveametniku** rolli, et maksimeerida läbirääkimiste tulemuste kasu äriühingutele, eelkõige VKEdele ja põllumajandustootjatele, ning kõrvaldada takistused, mis pärsivad lepingute potentsiaali saavutada tulemusi, sealhulgas kestliku arengu valdkonnas.
15. Tugevdab veelgi **ELi vahendeid, et tulla toime uute probleemidega** ning kaitsta Euroopa ettevõtjaid ja kodanikke ebaausate kaubandustavade eest, sealhulgas sunnivahendi ettevalmistamise kaudu. Lisaks uurib komisjon **võimalusi töötada välja ELi ekspordikrediidi strateegia**.
16. Töötab välja **uued veebipõhised vahendid** ELi ettevõtjate, eelkõige VKEde toetamiseks.

4. KAUBANDUSPOLIITIKAT KÄSITLEVA PÕHJENDATUD ARUTELU TOETAMINE

Oma teatisega „Kaubandus kõigile“³⁵ suurendas komisjon märkimisväärselt oma kohustust tagada läbipaistev ja kaasav kaubanduspoliitika. Komisjon jätkab selles suunas liikumist, mida on positiivselt kajastatud kaubanduspoliitika läbivaatamise arvamustes³⁶. Viimased Eurobaromeetri uuringud, mis avaldati 2019. aastal, näitasid, et inimesed kiidavad viimastel aastatel tehtud jõupingutused heaks. Kuus inimest kümnest kinnitavad, et nende arvates viib EL kaubanduspoliitikat ellu avatud ja läbipaistval viisil.

Võttes arvesse **sidusrühmade dialoogi** tähtsust ja selleks, et ergutada konkreetset koostööd põhiküsimustes, süvendab komisjon oma koostööd kodanikuühiskonna ja sotsiaalpartneritega, tuginedes 2020. aastal algatatud kodanikuühiskonna dialoogi läbivaatamise uuringule. Erilist tähelepanu pööratakse rakendamisele ja täitmise tagamisele, keskendudes sellele, et oleks tagatud ELi huvide täielik kaitse seoses kaubanduslepingute eeldatava kasuga. Keskendumine WTO reformile kajastub tõhustatud teabevahetuses nendes küsimustes.

Et tagada kindel alus kaubanduspoliitika väljatöötamiseks, **suurendab komisjon ka oma analüüsi- ja andmekogumisalaseid jõupingutusi** ning julgustab sidusrühmi andma analüütilist sisendit. Komisjon teeb järeelhindamise ELi kokkulepete mõju kohta peamistele keskkonnaaspektidele, sealhulgas kliimale. Komisjon teeb tööd ka selleks, et paremini mõista kaubanduspoliitika eri osade mõju soolisele võrdõiguslikkusele ja võtta meetmeid, suurendamaks soolist teadlikkust kaubanduspoliitikas,³⁷ sealhulgas kaubandusabis. Tehakse täiendavat analüütilist tööd, et uurida kaubanduspoliitika mõju tööhõivele ja sotsiaalse arengu eri aspektidele.

³⁵ „Kaubandus kõigile: vastutustundlikuma kaubandus- ja investeerimispoliitika poole“, COM/2015/0497 final.

³⁶ https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=266&utm_source=dlvr.it&utm

³⁷ Ühisdeklaratsioon kaubanduse ja naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamise kohta seoses 2017. aasta detsembris Buenos Aireses toimunud WTO ministrite konverentsiga.

5. KOKKUVÖTE

ELi kaubanduspoliitika peab kohanema meie aja probleemide ja inimeste ootustega ning neid kajastama. Meie ülesanne on tagada, et see teenib ELi huve, aidates tal saavutada oma eesmärged ning kaitsta oma positsiooni maailmas nii tänapäeval kui ka tulevaste põlvkondade jaoks. Seepärast on väga oluline suunata ELi kaubanduspoliitika ümber, et saavutada eesmärki toetada ELi majanduse fundamentaalset üleminekut rohelisele majandusele ja digitehnoloogiale, luua kestlikum ja õiglasem globaliseerumine, mis põhineb tänapäevastel reeglitel, ning võtta jõulisemaid jõustamismeetmeid. Lõppkokkuvõttes saame ainult sel viisil luua vastutustundlikul ja kestlikul viisil võimalusi, mida ELi kodanikud, töötajad ja ettevõtjad ootavad ning mida planeet vajab.